

«وقایع اسرائیلیه» از سیاست‌های اسرائیل با هدف نابودسازی کشاورزی فلسطینیان در کرانه باختری گزارش می‌دهد

زیتون‌کشی

پوریا سلطانی زاده

طی ۲۰ سال گذشته، اسرائیل از ابزارهای مختلف بوروکراتیک برای جلوگیری از دسترسی فلسطینی‌ها به زمین‌هایشان استفاده کرده است. این بخشی از تلاش گسترده‌تری است برای بیرون‌راندن فلسطینی‌ها از مناطق وسیعی در کرانه باختری و گسترش شهرک‌سازی‌هایی که

از این ابزارها مکانیزم هماهنگی است که به ظاهر برای تنظیم دسترسی فلسطینی‌ها به زمین‌هایشان نزدیک شهرک‌ها ایجاد شده بود. اما در عمل، این مکانیزم دسترسی آزاد کشاورزان فلسطینی را تقریباً غیرممکن کرده و فقط چند روز در سال اجازه می‌دهد تا محصولات خود را برداشت کنند.

محدودیت‌های شدید و عدم قطعیت ناشی از اقدامات اسرائیل، برداشت زیتون را طی دو سال گذشته تقریباً غیرممکن کرده و به هزاران کشاورز و صدها خانواده آسیب مالی وارد کرده است. برای مثال، طبق اطلاعات وزارت کشاورزی فلسطین، از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، حدود ۷۷۸,۸۰۰ دونه (حدود ۵۵ هکتار) از زمین‌های استان رام‌الله برای کشاورزان غیرقابل دسترسی شد، پنج برابر بیشتر از مساحتی که قبلاً نیاز به هماهنگی داشت. این مسئله باعث از دست رفتن حدود ۷۹۶ تن روغن زیتون به ارزش میلیون‌ها دلار شد.

مقیاس گسترده این خشونت‌ها نشان می‌دهد که این اقدامات نه تنها تصادفی نیستند، بلکه بخشی از یک سیاست سازمان‌یافته‌اند که از سوی اسرائیلی‌ها اجرا می‌شود؛ سیاستی که با هدف تصرف کامل سرزمین فلسطینی‌ها، از طریق خشونت یا با استفاده از مکانیزم‌های هماهنگی، مانع دسترسی فلسطینی‌ها به باغ‌های زیتون می‌شود.

هنوز یک زمین دیگر در انتظار است

صبح روز جمعه ۲۵ آوریل، عامر و محمد الحورینی راهی زمین‌های گندمشان در «وادی الرخیم»، روستایی کوچک در جنوب کرانه باختری شدند. اگرچه هنوز زمان برداشت محصول نرسیده بود، اما این تنها فرصتشان برای نجات گندم‌ها بود. شهرک‌نشینان اسرائیلی که به طور روزانه از پایگاه‌های غیرقانونی اطراف به زمین‌های خصوصی فلسطینی‌ها یورش می‌آورند و گوسفندان‌شان را در آنجا می‌چرانند، ساکنان را مجبور کرده‌اند که بیش از یک ماه زودتر از موعد برداشت محصول را آغاز کنند. عامر که سال‌ها در زمین خود کشاورزی کرده بود می‌گفت: «آن‌ها به ما یورش می‌آورند و ما را به وحشت می‌اندازند.»

اما تلاش روز جمعه برای برداشت محصولات، نخستین تلاش در ماه جاری نبود. یک هفته قبل‌تر، شهرک‌نشینانی از شهرک غیرقانونی «سوسیا» آن‌ها را از زمینشان بیرون‌راندند و سپس تلاش کردند محصولات‌شان را آتش بزنند. همان روز، در روستای هم‌جوار «الریز»، شهرک‌نشینان به پای شیخ سعید ربه، مردی ۶۰ ساله، شلیک کردند که در نهایت پایش قطع شد.

صبح جمعه، برداشت دوباره در آستانه شکست بود. گروهی از شهرک‌نشینان با دسته‌ای گوسفند وارد زمین شدند. گوسفند‌ها گندم‌ها را خوردند، مهاجمان محصولات را لگدمال کردند. کارگران راهل دادند و تلفن‌ها را شکستند. اندکی بعد، گروهی دیگر از شهرک‌نشینان با لباس نظامی استتاری و سلاح‌های خودکار از راه رسیدند و سلاح‌هایشان را به سمت فلسطینی‌ها نشانه رفتند و آن‌ها را تهدید کردند. کمی بعد ارتش اسرائیل در محل حاضر شد. فرمانده پس از دست دادن با شهرک‌نشینان، در سکوت تأیید کرد که زمین متعلق به فلسطینی‌هاست و از شهرک‌نشینان خواست عقب‌نشینی کنند. آن‌ها سوار بر اسب و تراکتور در میان روستا چرخ زدند و بعد بازگشتند. این در حالی بود که کشاورزان با شتاب برداشت محصول را ادامه می‌دادند.

حدود ۱۰۰ هزار خانواده فلسطینی به این درختان وابسته‌اند. بیشتر زیتون‌ها برای تولید روغن زیتون که یک ماده اصلی در آشپزی مدیترانه‌ای است، استفاده می‌شود. بخشی نیز برای مصرف خوراکی یا تهیه دارو و صابون استفاده می‌شود. اما زمانی که باید فرصتی برای گردهمایی خانواده‌ها و دوستان باشد، اکنون در کرانه باختری به زمانی خطرناک و غم‌انگیز تبدیل شده است. به گفته سازمان‌های حقوق بشری، شهرک‌نشینان اسرائیلی که برخلاف قطعنامه‌های سازمان ملل مدعی مالکیت زمین هستند، به طور منظم به کشاورزان فلسطینی حمله می‌کنند، آن‌ها را از رسیدن به زمین‌هایشان بازمی‌دارند، زیتون‌ها و تجهیزات کشاورزی‌شان را می‌دزدند و درخت‌های زیتون را تخریب می‌کنند.

غسان می‌گوید: «ما شاهد افزایش حملات هستیم، و این نه فقط از سوی شهرک‌نشینان که از سوی ارتش نیز ادامه دارد.» او اضافه می‌کند: «[ارتش اسرائیل] همه راه‌های منتهی به زمین‌های کشاورزی ما را مسدود کرده است. شهرک‌نشینان حدود ۵۰۰ درخت زیتون را در بورین سوزانده یا قطع کرده‌اند.» او می‌گوید برخی از این درخت‌ها «صدها سال قدمت داشته‌اند، قدیمی‌تر از تاریخ جعلی اسرائیل.» غسان می‌گوید به دلیل محدودیت‌های اعمال‌شده کشاورزان در بورین نتوانسته‌اند حدود ۷۰۰ هکتار باغ زیتون را برداشت کنند: «من نمی‌توانم به درختان زیتون خانوادگی‌ام رسیدگی کنم. اما شهرک‌نشینان با همراهی سربازان به آنجا می‌روند و زیتون‌ها را می‌دزدند.»

با این حال، کشاورزان فلسطینی مصمم‌اند که مقاومت کنند. معیاد بشارات از کمیته‌های کاری کشاورزی (UAWC) می‌گوید: «برخی افراد با وجود خطرات زیاد، برای محافظت از درخت‌های زیتون‌شان به آن مناطق خطرناک می‌روند، حتی زمانی که شهرک‌نشینان حمله می‌کنند، تا ثابت کنند که شکست ناپذیرند.» غسان می‌گوید: «ما هنوز به میدان می‌رویم و سعی می‌کنیم به یکدیگر کمک کنیم و از هم محافظت کنیم، چون در حال حاضر، فقط خودمان را داریم.»

هیچ قانونی وجود ندارد

بشار القریوطی، کشاورزی از روستای قریوط در جنوب نابلس که روستایش از همه طرف با شهرک‌های اسرائیلی محاصره شده و سال‌ها از خشونت شهرک‌نشینان رنج برده، می‌گوید: «این فرصتی برای شهرک‌نشینان است، چون هیچ قانونی وجود ندارد، هیچ‌کس برای محافظت از کشاورزان نیست.»

او می‌گوید: «ما روزانه مورد حمله قرار می‌گیریم.» محدودیت‌هایی که مقامات اسرائیلی اعمال کرده‌اند، او را از برداشت زیتون از درختان خودش محروم کرده و دسترسی‌اش به منابع محلی را قطع کرده است: «از آغاز جنگ، منبع آب ما قطع شده و همه محصولاتمان نابود شده‌اند. زمین‌ها مصادره شده‌اند و راه‌های دسترسی مسدود شده است.» حالان‌ها برای دسترسی به آب، باید از روستاهای دیگر آن را خریداری کنند.

بشار می‌گوید این درختان «مقدس» هستند و بخشی از تاریخ فلسطین را تشکیل می‌دهند. او با قطعیت می‌گوید: «این درختان ریشه‌های ملت فلسطین هستند. اگر هزاران درخت را قطع کنند، ما ده‌هزار درخت دیگر خواهیم کاشت. حتی اگر در خانه باشیم، قلمبان آن بیرون می‌تپد، روی تپه‌ها و دشت‌هایی که درختان زیتون در آن‌ها ریشه دارند.»

مریم جابجه، از گروه عربی حفاظت از طبیعت (APN)، می‌گوید: «اسرائیل از سال ۲۰۰۰ بیش از ۳ میلیون درخت را ریشه‌کن کرده است. از این‌ها بیرون درخت‌ها را می‌برای پاک‌کردن تاریخ و وجود فلسطینی‌هاست.»

او می‌گوید: «شهرک‌نشینان این درختان کهن را «دشمن» می‌دانند، چون وجودشان دروغ «سرزمین خالی» (راکه اسرائیلی‌ها مدعی آن هستند، بر ملا می‌کند.)

در پایان روز، پس از تمام‌شدن برداشت، چهار مرد از خانواده الحورینی در میان مزرعه، روبه‌قبله ایستادند و نماز عصر را به‌جا آوردند. آن‌ها می‌دانستند هنوز یک زمین دیگر در انتظار برداشت است.

مسئله فقط درآمد نیست

تیم رسانه‌ای NPR در سفری به کرانه باختری، راهی شهرک دیر استیاشد تا با ایوب ابوهجله، کشاورز ۵۴ ساله فلسطینی دیدار کند؛ مردی که سال‌های عمرش را صرف پرورش درختان زیتون، انگور، انجیر و بادام کرده و حالا ماه‌هاست از زمین‌هایش جدا مانده است.

او با قهقهه عربی از تیم استقبال می‌کند و با ندوه می‌گوید: «۳۷۰ درخت در زمینمان داشتیم. البته قبلاً هم در فصل برداشت مشکل داشتیم، اما این بار فرق دارد؛ این فصل، فاجعه است.» از آغاز جنگ در ۷ اکتبر، ارتش اسرائیل و شهرک‌نشینان راه ورودش را بسته‌اند. ارتش ادعا می‌کند در حال عملیات علیه افراد مسلح است، اما ابوهجله معتقد است این‌ها همه پوششی برای تصرف تدریجی زمین‌های فلسطینیان است: «این درخت‌ها مثل فرزندانم هستند. مسئله فقط درآمد نیست. ما با این خاک پیوند داریم.»

او برای نشان دادن زمین‌هایش، ما را تا تپه‌ای در نزدیکی آنجا می‌برد. آثار تخریب در مسیر به چشم می‌خورد؛ جاده کاملاً تخریب شده و لوله‌های آب بریده شده‌اند. در میانه مسیر، پشه‌های بالایی سمران ظاهر می‌شود. کمی بعد، نظامی‌های مسلح با نقاب‌هایی بر چهره، ما را محاصره می‌کنند. آن‌ها با عتاب به ما می‌گویند وارد منطقه نظامی شده‌ایم.

آن‌ها سپس ابوهجله را بازداشت می‌کنند و وعده بازجویی چند دقیقه‌ای می‌دهند. اما چند دقیقه به ۹۰ دقیقه می‌کشد و خبری از او نمی‌شود. پشه‌ها دوباره ظاهر می‌شود، این بار نزدیک‌تر و دقیق‌تر. ارتش با ما تماس می‌گیرد و می‌گوید: «او در امان است اما هشدار می‌دهیم برای حفظ جان‌تان منطقه را ترک کنید.»

به خانه ابوهجله برگشتم تا با خانواده‌اش صحبت کنیم. جوخانه پر از نگرانی بود. بعد از بیش از پنج ساعت بازداشت، بالاخره تلفن زنگ خورد و ابوهجله آزاد شده بود. ما همراه خانواده‌اش، کودکان، نوه‌ها و خواهرانش منتظر ماندیم. ناگهان صدای بوق شادی از بالای تپه آمد و ماشین به سمت خانه سرازیر شد. ابوهجله با ماشین پیاده شد، لبخند به لب داشت و بلافاصله خانواده‌اش او را در آغوش گرفتند، نوه‌های کوچکش به سوی او دویدند. او آن‌ها را بغل کرد و بوسید. بعضی‌ها اشک می‌ریختند. بعد از آنکه مطمئن شدیم حالش خوب است، از او پرسیدیم بعد از جدایی از ما، چه اتفاقی افتاد. او گفت که بعد از بازداشت، با چشم‌بند و دست‌بند به یک پایگاه نظامی در یک شهرک اسرائیلی برده شد. در آنجا او را تحقیر کرده و چند ساعت بازجویی کردند. او گفت: «می‌گفتند این زمین برای ماست، نه برای تو. باید آن را فراموش کنی.»

وقتی آماده رفتن شدیم، از او پرسیدیم که آیا با وجود اتفاق امروز، باز هم به دیدن زمین‌هایش خواهد رفت. او گفت: «برمی‌گردم. نگران نباشید. آن‌ها باز بازداشت می‌کنند و من باز برمی‌گردم تا وقتی زمین‌ها درست کنم. این زمین ماست.»

درختانی قدیمی‌تر از تاریخ اسرائیل

غسان نجار، کشاورز ۳۵ ساله که در روستای بورین نزدیک نابلس در کرانه باختری شمالی باروش‌های کشاورزی بومی فعالیت می‌کند، می‌گوید: «بسیاری از کشاورزان کاملاً به برداشت زیتون متکی‌اند. این منبع زندگی ماست.» نزدیک به نیمی از اراضی کشاورزی در کرانه باختری و غزه با بیش از ۱۰ میلیون درخت زیتون – عمدتاً گونه‌های بومی مقاوم به خشکسالی – پوشیده شده است.